

PER A L'EXERCICI DE LA SOBIRANIA - Quin model de Sobirania volem?

MODELS:

- A – Sobirania Institucional**
  - Parlamentaria exclusivament (Alemanya)**
  - Compartida entre Legislatiu i Executiu (EUA o França)**
  - Monarquies parlamentaries (tipus UK o Espanya)**
- B – Sobirania Mixta: Compartida entre institucions (Legislatiu i/o Executiu) i Ciutadania (Itàlia).**
- C – Sobirania ciutadana (Suïssa)**
- D – Sobirania compartida: Cessions internacionals de sobirania.**

A tenir en compte i fora de l'abast d'aquest Sub-Àmbit: **La importància del Sistema Electoral.**

A – SOBIRANIA INSTITUCIONAL

És la sobirania cedida a les institucions. Quan la ciutadania cedeix (no delega) la seva sobirania en els seus representants polítics elegits democràticament en unes eleccions, siguin aquestes de tipus Legislatives (per escollir als membres del Parlament) o Presidencials, (per escollir al President i, normalment, aquest escull a l'executiu).

A-1.- sobirania parlamentaria

Dita també Democràcia Representativa, per la que a través d'un procés electoral, amb sufragi universal, la ciutadania designa un reduït nombre de persones elegides (càrrecs electes) que ostentaran la representació ciutadana i la fan present en seu parlamentaria, on expressaran la veu i voluntat de la ciutadania. És a dir, la sobirania ciutadana s'exerceix per representació, sent aquesta representació el mitjà pel que la ciutadania participa dels assumptes públics. Però no ho fa de manera directa, sinó delegada per cessió. Aquesta sobirania es pot materialitzar en una sola cambra – Parlament , o en dues cambres – Parlament i Senat. En aquest segon cas es sol precisar de l'acord de les dues cambres per a prendre decisions. Normalment el Senat fa de revisor del que decideix i legisla el Parlament i, en molt cassos, te poder de veto sobre el Parlament.

En una república parlamentària, com ara Alemanya i Itàlia, el cap d'estat és escollit de manera indirecta per una reunió de parlamentaris creada específicament per a l'ocasió. En aquest cas, el cap d'estat té funcions essencialment representatives i el seu mandat acostuma a ser limitat, però més llarg que el del cap de govern.

A-2.- sobirania compartida entre parlament i president.

Propi dels sistemes Presidencialistes, com als EE.UU (el cap d'estat i de govern son la mateixa persona) o dels sistemes Semi-presidencialistes, com a França (en que el cap de govern és elegit entre el parlament i el cap d'estat). En aquest cas la sobirania resta compartida entre els dos poders cedits en eleccions per sufragi universal. Unes eleccions Legislatives, igual que en el cas de Sobirania Parlamentaria, a les que se sumen, normalment a la meitat de temps entre dues eleccions legislatives, unes eleccions generals, per elegir el President o Cap d'Estat. La sobirania és, en aquest cas, compartida entre el Parlament i el President o Cap d'Estat. La ciutadania queda exclosa, igual que en el cas de sobirania exclusivament Parlamentaria, de les decisions. Normalment el poder (sobirania) està repartit de manera que totes dues parts (Parlament i

President) tenen responsabilitats i capacitats de decisió molt determinades i ben diferenciades (un governa i l'altre legisla) i, a la vegada, disposen, respectivament, poder de veto sobre l'altra. El Parlament no pot destituir al President, ni aquest dissoldre al Parlament. Tots dos poders són elegits per sufragi directe i per tant els únics que podrien revocar-los serien els ciutadans en Referèndum. Però com que aquest ha de ser, normalment, convocat pel President o Cap d'Estat, resulta que la ciutadania, en realitat, tampoc els pot destituir. Normalment els Presidents es reserven per exercir, directament, les funcions exclusives de Defensa, Seguretat nacional i les Relacions Internacionals.

A-3.- Monarquies parlamentaries.

Les monarquies parlamentàries són una adaptació d'aquest model de sistema semi-presidencialista, en el que el Cap d'Estat no és elegit en referèndum per la ciutadania sinó que és hereditari. Normalment les responsabilitats directes del Cap d'Estat o Rei, són més aviat protocol·làries tot i que la majoria de lleis i decrets les ha de signar obligatòriament per a que siguin vàlides, cosa per la que, de facto, el Rei, en aquest cas, disposa del dret de veto, perquè si no signa la llei corresponent no és vàlida. En algunes constitucions, per evitar el poder de veto del rei sobre el parlament, s'especifica la obligatorietat de signatura per part del rei a instàncies del parlament. El cap de govern és, en aquest cas, proposat pel parlament i ratificat obligatòriament pel rei. Són els casos de les monarquies europees (UK, Espanya, Dinamarca...).

B – SOBIRANIA MIXTA

Existeix un ampli ventall de punts entremetjats on la sobirania és compartida, sigui de manera general o en casos concrets, entre la ciutadania, el govern (en els sistemes Presidencialistes o Semi-presidencialistes) i el Parlament.

1.- Possibilitat de veto:

Que cap de les dues (o tres parts si estem en sistema presidencialista) parts pugui imposar la seva voluntat a l'altre. Ni el Parlament pot imposar cap llei o resolució a la ciutadania o al President, ni cada un d'aquests la pot imposar al Parlament.

a.- Dret de veto institucional: . Un poder institucional no es pot imposar a l'altre, ni el pot revocar o fer dimitir (no existeix ni la investidura ni la Moció de Censura. Ambdues institucions tenen el mateix poder de veto sobre les decisions de l'altre. La ciutadania no sol tenir, en aquests sistemes de govern, manera de vetar les decisions del Govern o del Parlament.

b.- Referèndums Abrogatius: Capacitat constitucional que atorga a la ciutadania la possibilitat de vetar, total o parcialment, les lleis dictades pel Parlament o pel Govern.

Utilitzats a Itàlia des de la reforma constitucional del 1974. Pels que la ciutadania pot demanar la revocació, total o parcial, d'una llei o decret legislatiu per referèndum. No són proposicions de llei, sols proposicions de revocació.

A Itàlia no es pot demanar la revocació sobre qualsevol cosa. Queden exemptes: Les lleis tributàries, les lleis de pressupostos, els Tractats Internacionals, les lleis Constitucionals, les amnisties i els indults.

Els requisits per a la convocatòria del referèndum són, en el cas d'Itàlia: Que ho demanin 500.000 electors o cinc Consells Regionals (Parlaments) i passar el filtre del Tribunal de Cassació que verifica les signatures, que no s'hagi fet un referèndum amb continguts semblants i que s'ajusti a la legislació vigent. Posteriorment li correspon al Tribunal Constitucional pronunciar-se sobre el contingut.

Els requisits per a la validació dels resultats: Que hi hagi un quòrum de participació mínim del 50%. Es guanya per majoria del 50% +1 dels votants.

Aquesta mena de referèndums també tenen una variant Regional i una altra per a la Reforma Constitucional.

2.- Iniciatives Legislatives Populares - ILP's:

Capacitat de la ciutadania, contemplada en la constitució, per a revocar, total o parcialment una llei, fer-hi esmenes o fer propostes de noves lleis. Aquestes iniciatives poden ser **Directes** (la ciutadania disposa dels mecanismes per portar la seva iniciativa directament a referèndum) o **Indirectes** (la iniciativa ciutadana es presa en consideració pel Parlament, però és aquest qui decideix, finalment, el seu desenvolupament i qui decideix si convoca, o no, un referèndum).

a.- Iniciatives Directes: La legislació vigent, o la pròpia constitució, proveeix els mecanismes necessaris per a que la ciutadania pugui sotmetre a consulta vinculant referendària aquelles qüestions sobre les que hi tingui possibilitat de decidir. Normalment, en aquests casos, estem en règims polítics on la sobirania recau, constitucionalment, en la ciutadania. No sols aparentment, com en la constitució espanyola, sinó de fet. La ciutadania disposa dels mecanismes necessaris per a que es pugui celebrar la consulta si així ho desitja una part determinada de ciutadans/es.

b.- Iniciatives Indirectes,: Quan la ciutadania necessita de la col·laboració i vist i plau del Parlament i/o del Govern, per a poder tirar endavant la consulta. En aquests casos el Parlament (o el Govern) poden, o no, admetre a tràmit la consulta, la poden modificar i poden, en darrera instància, decidir sobre si la sotmeten a consulta popular total o parcialment. En aquests casos solem estar en sistemes polítics on la sobirania sol ser institucional, és a dir, on és el Parlament i/o el Govern qui, en darrera instància, poden decidir convocar, o no el referèndum.

3.- Criteris de regulació: Cada país regula de manera diferent els requisits per a que la ciutadania pugui exercir la seva capacitat d'iniciativa legislativa. Els diferents criteris són:

a.- Per subjecte. Qui pot sol·licitar un Referèndum? Normalment les alternatives contemplades són: El conjunt de la ciutadania, el Parlament, el Cap d'Estat i el President del Govern. A nivell regional o local seria el mateix procediment però amb efectes locals, és a dir quí pot sol·licitar un referèndum d'àmbit local?.

b.- Per objecte: Sobre quins temes es pot sol·licitar un referèndum? Aquí hi ha multitud de variants en funció de les característiques de cada país. S'entén que tant el Parlament com el Govern poden proposar sempre la celebració d'un referèndum sobre qualsevol àmbit. Normalment la restricció de la proposta de referèndums s'adreça, a la iniciativa popular, o de les administracions locals o regionals. Els diferents criteris de regulació solen ser:

b-1.- Sobre tots els temes: Com a Suïssa, on la ciutadania disposa dels mecanismes per fer referèndums, per exemple, sobre els impostos o la compra d'avions militars de darrera generació, la renda mínima garantida, les reserves d'or o les armes. Sobre tot el que aquesta consideri. Inclosos principis constitucionals o la pertinença a organitzacions supranacionals com la UE o la OTAN. La ciutadania pot demanar un referèndum sobre qualsevol tema.

b-2.- Amb poques excepcions: On queden exclosos de la voluntat ciutadana alguns àmbits considerats molt tècnics i/o estratègics en els que s'estima s'han de tractar solament per entorns experts i especialitzats. La ciutadania no pot proposar la convocatòria de referèndums en certs casos. Normalment en aquesta categoria queden fora de la consulta referendària:

- Els assumptes militars i de defensa
- Els impostos i pressupostos de l'Estat.
- Els tractats internacionals

- Les reformes constitucionals.

b-3.- Amb excepcions importants: On una bona part d'assumpes queden fora de l'abast de la influència de la ciutadania, com és el cas d'Espanya, en que la ciutadania no pot tractar segons quins temes ni pot convocar, directament un referèndum, per que la Constitució així ho explicita. Temes exclosos de les ILP's a Espanya:

- La Corona.
- L'Estructura i composició de l'Estat.
- La Llei Electoral i el sistema Parlamentari.
- Els pressupostos generals de l'estat ni la seva estructura o composició.
- La distribució i equilibri territorial.
- El sistema de Seguretat i Defensa.
- Els sistemes de control i transparència del Govern, els partits polítics i les principals Institucions i Administracions de l'Estat.
- El sistema financer.
- El sistema tributari
- Les polítiques i utilització dels recursos energètics i naturals.
- El model d'Ensenyament.
- La regulació del mon laboral i comercial
- El model sanitari.
- Model de relacions internacionals, amb quins grups i/o organitzacions es vol establir relacions i formes de col·laboració.

c.- Per condicionant tècnic. Requeriments. En aquest cas la regulació no ve determinada per qui pot proposar un referèndum, o sobre què es pot fer un referèndum, sinó que addicionalment hi ha condicionants tècnics que, de no complir-se, el referèndum en qüestió no es pot celebrar, o be els seus resultats no son vinculants i per tant la decisió de la ciutadania no s'executa. Aquests condicionants son genèricament:

- Mínim nombre de signatures per proposar-lo.
- Mínim quòrum de participació.
- Majories qualificades.

C - SOBIRANIA CIUTADANA

També dita Democràcia Directa, parteix del principi de que la Sobirania es del conjunt de la ciutadania i no de les institucions, legítimes, que la representen. La ciutadania es el titular de la Sobirania que la delega a les institucions corresponents (Parlament, Govern, Sistema Judicial, etc.), però en continua sent-ne la titular, de tal manera que, si ho creu convenient, pot exercir-la directament. Les decisions preses pel conjunt de la ciutadania, que es el sobirà, estaran sempre per sobre de les decisions que prenguin les institucions.

El mecanisme genèric, en el marc polític, per a que la ciutadania pugui exercir la seva sobirania es la possibilitat de que aquesta posi en marxa una ILP (Iniciativa Legislativa Popular) que, en cas de tenir un mínim suport ciutadà, es automàticament portat a un Referèndum vinculant.

En cas de sortir aprovada la ILP, i el referèndum corresponent, el contingut de la seva proposta passa a ser considerada llei d'obligat compliment pel conjunt de la ciutadania i, per descomptat, de les seves institucions. Es a dir passa a ocupar la primera posició i anul·la els contingut contraris en l'escalat legislatiu.

Passa, segons el rang i la importància del que la ciutadania ha aprovat, a ser inclòs a la Constitució, a les lleis o als reglaments segons correspongui.

Principis rectors que han d'anar a la Constitució en cas de sobirania ciutadana exercida a través de la Democràcia Directa – model Suïç:

- La sobirania rau en el conjunt dels ciutadans i ciutadanes de Catalunya.
- La ciutadania exerceix la seva sobirania i expressa la seva voluntat a través de referèndums vinculants.
- Els referèndums vinculants poden ser sol·licitats per la voluntat d'un mínim del 1% del cens per a canvis, revocacions o propostes de lleis i normes o del 2% del cens per a canvis que afectin a la Constitució o revocació de càrrecs electes.
- Son matèria de referèndum vinculant:
  - La revocació de qualsevol llei, norma o càrrec electe.
  - L'esmena parcial de qualsevol llei o norma
  - La proposició de noves lleis o normes.
- Els resultats dels referèndums vinculants esdevenen, automàticament, lleis o normes, sense que tinguin que ser confirmades ni referendades per cap institució. La voluntat de la ciutadania, expressada en referèndum, és la màxima expressió de la sobirania.
- Els referèndums aniran sempre precedits d'una dinàmica deliberativa d'arrelament territorial i d'un òrgan institucional dedicat a concretar-la i fer-la efectiva en el termini de tres mesos a partir de l'assoliment de les signatures corresponents.
- La regulació formal, el control i l'execució del procés de participació ciutadana serà efectuat per l'òrgan superior del Poder Electoral.

D - SOBIRANIES COMPARTIDES:

1.- Introducció: Després de la II GM, els països varen quedar tant astorats sobre la magnitud i cruïsa dels resultats de les dues grans guerres, que varen considerar imprescindible la necessitat de fer un nou intent organitzatiu mundial amb la redacció de la Carta de les Nacions Unides, signada a San Francisco el 26 de Juny de 1945, que és el tractat constitutiu per a la creació de la Organització de les Nacions Unides.

La Carta va ser un tractat constituent que obligava als estats signants, que inicialment al 1945 van ser 51 estats i que a dia d'avui son 193 dels aproximadament 200 estats que hi ha al món, i diu, explícitament, que el contingut de la Carta mana sobre qualsevol altre tractat internacional. La Carta contempla una sèrie de Principis Fonamentals del Dret Internacional que son d'obligat compliment per part de tots els estats del món (normes *ius cogens*). Entre aquests principis fonamentals d'obligat compliment per a tots els estats hi ha la Declaració Universal dels Drets Humans i el Respecte a la Dignitat Humana, o la Lliure Determinació dels Pobles, entre d'altres.

A partir d'aquest moment es van crear tot una sèrie d'Organitzacions i Tractats Internacionals, que complint amb els mandats de la Carta de la ONU, també obliguen als països signants en els termes i principis que cada Organització o Tractat Internacional estableix. Així es van crear la OMS, es va refundre la OIT, es va crear la FAO, la UNESCO, la OTAN, el BIRD, el FMI o la OMC entre d'altres.

2.- El naixement de la U.E: Acabada la II GM, França i Alemanya varen veure com una garantia de pau la creació d'un espai comú europeu per evitar una altra guerra. Idea que va estar potenciada pels EE.UU. que volia una Europa forta i unida davant el perill soviètic (la OTAN es va crear al 1959). El Plan Marshall va ser concedit a condició de començar un procés de cooperació i/o integració pel qual feien falta molts diners. Així es va crear la CECA al 1951 (tractat del carbó i del acer, materials imprescindibles per fabricar armament) i la Comunitat Econòmica Europea al 1957. També es va signar la Comunitat Europea per a la Energia Atòmica – CEEA. Totes tres organitzacions son de integració econòmica i no de cooperació. Això vol dir que els seus

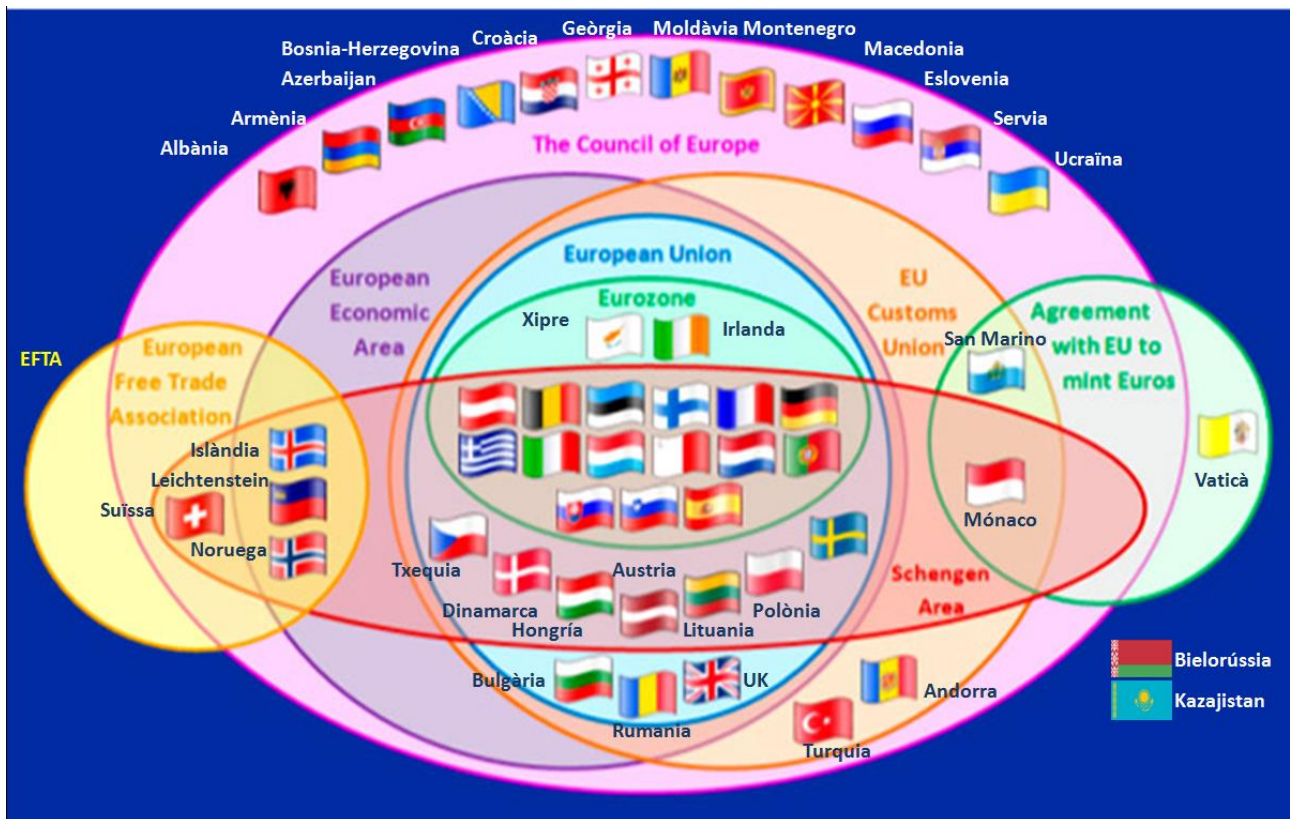
articulats obliguen als països signants i per tant és una cessió de sobirania econòmica (no política) dels estats a aquestes organitzacions. Els primers signants del tractat de la CEE, a Roma al 1957, van ser França, Alemanya, Itàlia, Bèlgica, el Països Baixos (Holanda) i Luxemburg.

Com que UK no va voler signar el tractat de la CEE, i veient l'èxit i el dinamisme que impulsava als països signants, va intentar fer una copia amb una part dels països que no varen signar els tractats inicials. Així es va crear la EFTA – European Free Trade Agreement, signat per Suècia, Dinamarca, Àustria, Irlanda, Suïssa i la pròpia UK. Era una zona de lliure comerç fora de la C.E.E. Avui, integren l'EFTA solament Islàndia, Noruega, Suïssa i Liechtenstein.

En aquests moments, a Europa i dins de la UE, hi ha cessió de sobirania en aquelles qüestions on per a prendre una decisió no es precisa unanimitat dels estats sinó que en hi ha prou amb una majoria qualificada. Aquest és el cas del Mercat Interior (lliure circulació de bens, serveis, capitals i persones), Medi ambient, Consum i Política Monetària.

Però no tots els estats ho han signat tot. Per exemple UK i Irlanda no han volgut signar el Tractat de l'Espai de Llibertat, Seguretat i Justícia de la U.E – conegut posteriorment com Tractat de Schengen, per la ciutat de Luxemburg on es va signar l'acord.

Això dona peu a que a Europa hi hagin diversitat de Tractats i Organitzacions Internacionals en que solament uns estats en formen part i altres no. El Col·lectiu Wilson ho explica molt be en el seu article Europa, Europa, publicat el Novembre de 2012 en que ho resumeix magistralment en el següent gràfic:

3.- Les diferents Organitzacions i Tractats Internacionals més importants de les quals formem part actualment:

A nivell mundial:

ONU: Promou la Pau, fomenta la amicitat i el desenvolupament econòmic i social, respecte pels Drets i Llibertats fonamentals i realitza funcions humanitàries per atendre víctimes de guerra (Unicef, ACNUR).

OIT: Promou la justícia social, preserva els drets humans i laborals. Vetlla pels drets fonamentals dels treballadors, pels salaris dignes, per la seguretat social i la inserció laboral de la dona, l'abolició del treball infantil i la discriminació.

OMS: Coordina els temes de salut pública mundial. S'especialitza en establir les polítiques internacionals de prevenció, promoció i intervenció de la salut a nivell mundial.

FAO: Te com a objectiu eradicar la fam al planeta. Les seves activitats estan centrades en països subdesenvolupats o en vies de desenvolupament. Intenta millorar les polítiques i infraestructures d'aquests països en els sectors agraris, forestals, alimentació i pesca, tot cercant una bona base alimentària i de nutrició per a la seva població.

UNESCO: Organització de la ONU per a promoure la col·laboració internacional en educació, ciència, cultura i comunicació.

OTAN: Aliança militar intergovernamental basada en el Tractat de l'Atlàntic Nord. Constitueix un sistema de defensa col·lectiva, en la qual els Estats membres acorden defensar a qualsevol dels seus membres si són atacats per una facció externa.

FMI: Vigila el sistema financer global, observa les taxes de canvi de monedes i la balança de pagaments dels països, i ofereix assistència tècnica i financera quan es requereixi. Forma part dels organismes especialitzats de les Nacions Unides, essent una organització intergovernamental que compta amb 187 membres.

BIRD: Una de les cinc institucions que integren el Banc Mundial, que tenia per missió la reconstrucció dels països que van ser devastats per la II GM i que avui es dedica a lluitar contra la pobresa a través del finançament entre els seus estats membres amb préstecs amb garantia governamental, a taxes d'interès reduïdes.

OMC: Organització Internacional que supervisa els acords comercials en definir les "regles del comerç" entre els estats membres. És el successor de l'Acord General d'Aranzels i Comerç (GATT) i té com a propòsit el reduir o eliminar completament les barreres internacionals al comerç.

A nivell Europeu:

CONSELL D'EUROPA: El seu objectiu es defensar els drets humans i les democràcies parlamentàries, així com potenciar la identitat europea entre tots els ciutadans d'Europa. En formen part 47 països d'Europa, dels quals 28 formen part de la Unió Europea, i té 5 estats com observadors (el Vaticà, Estats Units, Canadà, Japó i Mèxic).

El seu grup d'experts constitucionals, conegut sota el nom de Comissió de Venècia, ofereix assessorament jurídic a països d'arreu del món. No s'ha de confondre amb el Consell de la Unió Europea (aparell legislatiu de la U.E), ni amb el Consell Europeu (reunió de Caps d'Estat).

ESPAI SCHENGEN: Acord per suprimir les fronteres comunes entre persones dels estats integrants i establir controls comuns a les fronteres exteriors d'aquests països. En la pràctica, l'espai Schengen funciona en termes migratoris com un sol país.

ÀREA DE LLIURE COMERÇ - EFTA: Neix al 1960 com alternativa a la C.E.E. per aquells països que no volien o no van incorporar-s'hi. Formada inicialment per set estats, a instàncies de UK, avui solament en formen part Islàndia, Noruega, Suïssa i Liechtenstein, dels quals solament Noruega i Suïssa en son membres fundadors. Tots quatre estats, excepte Suïssa, formen part del Espai Econòmic Europeu

UNIÓ DUANERA: És la unió duanera entre tots els estats membres de la Unió Europea i quatre estats no membres. A diferència de la zona de lliure comerç, els membres de la unió duanera imposen una tarifa comuna a les mercaderies exteriors que entren a la unió. Els estats que no son membres de la U.E. son Andorra, Mònaco, San Marino i Turquia.

ESPAI ECONÒMIC - MERCAT ÚNIC: Acord pel que s'estableix un mercat únic on circulen lliurement els béns, els serveis els capitals i les persones. Hi ha estats que tot i no ser de la U.E. formen part d'aquest espai: Islàndia, Liechtenstein, Noruega i Mònaco. Suïssa va rebutjar formar-ne part en el referèndum de 1992, però ha signat tractats bilaterals amb la U.E.

ZONA EURO: És el conjunt d'estats membres de la Unió Europea (UE) que han adoptat l'euro i han creat, així, una unió monetària. Actualment consta de 19 membres. Els estats de l'euro zona tenen una política monetària comuna, de la que el Banc Central Europeu n'és l'entitat responsable. A més, des de 2012 s'està establint l'estructura per una unió bancària, de la que tots els membres de la zona euro n'han de formar part. La Ciutat del Vaticà, Mònaco, San Marino i Andorra tenen acord amb la U.E. per utilitzar l'euro malgrat no formar part de la UE ni ser membres de la zona euro. Xipre, Kosovo i Montenegro també utilitzen l'euro malgrat no tenir cap acord amb la U.E. ni amb la Zona Euro.

LA IMPORTÀNCIA DEL SISTEMA ELECTORAL

El sistema electoral és una eina participació, però també de filtre, i manipulació política:

En qualsevol sistema democràtic és molt important, el disseny, la normativa i els criteris d'aplicació del sistema electoral. Un sistema electoral no és mai neutre i sempre té un efecte determinat en el conjunt del desenvolupament i comportament polític. El sistema electoral és el responsable final de que totes les sensibilitats i corrents polítiques estiguin, o no, més o menys representades al Parlament, i també de proveir el pes relatiu que cada una d'elles disposarà. Això afecta a tots els tipus de Sobirania, i la seva redacció i normativa només depèn de la voluntat dels redactors de la Constitució, en primer lloc (principis constitucionals), i del Parlament en el moment de redactar el desenvolupament de les lleis corresponents, seguint els principis expressats en la Constitució.

Són molts els factors que influeixen en la composició final de l'arc parlamentari. Els resultats seran diferents si els càrrecs electes han de tenir una professió pròpia i han de viure de la seva professió o poden ser polítics professionals *sine die*, o si els càrrecs electes han de ser o no remunerats, de si es poden presentar candidatures individuals, independents i/o entitats socials o si la cursa electoral queda reservada només als partits polítics. Tampoc serà el mateix si el vot es considera obligatori o és voluntari. Si el nombre de circumscripcions és alt o baix i si el prorrateig de les diferents circumscripcions és proporcional al cens

corresponent, o no. Tampoc serà el mateix si hi ha barreres electorals o no n'hi ha, i en cas que n'hi hagi, el nivell de pas d'aquestes barreres. Com tampoc és neutre la fórmula electoral que s'esculli. Un sistema majoritari perfila un Parlament completament diferent d'un sistema proporcional.

El sistema electoral hauria de ser dissenyat i adaptat d'acord amb els valors i criteris del país on ha de ser aplicat. Especialment amb aquells valors que tenen a veure amb la Sobirania i la manera d'exercir-la, així com amb la participació ciutadana en la presa de decisions de la comunitat.